

den heeft Mike van Diem uitgepakt in locaties, decors, kostuums en opzwevend camerawerk. Het geeft het weerbarstige verhaal een zekere Hollywood-achtige gepolijstheid. Vooral de scènes waarin het sociale leed van die jaren wordt verbeeld in de ontruiming van krottige arbeidershuisjes zijn nogal pittoresk geworden. Voeg hierbij de op Joop van den Ende-achtige wijze rondzwiepende camera - met gebruik van cranes en dolly's - en het 'Holland goes Hollywood' lijkt een feit.

Tegenover deze bombast staan positieve aspecten. Het gevaar van mooie maar lege plaatjes in een prentenboek heeft van Diem onderkend. Het is zijn grote verdienste dat het spectaculaire uiterlijk van *Karakter* de psychologische lading niet overvleugelt. Veel scènes in de film zijn doortrokken van een broeierige, onderhuidse spanning, vanaf de confrontaties tussen Dreverhaven en de zwijgzame, stugge Joba alsmede die tussen Katadreuffe en de liefvallige Lorna, tot aan de finale botsing tussen vader en zoon.

Het niveau van het acteren draagt hier zeker aan bij. Jan Declair zet in de van hem bekende mengeling van onverzettelijkheid en kwetsbaarheid een monument van een Dreverhaven neer, een man met een obsessie voor de wet, vooral zijn eigen wet. De jonge debutant Fedja van Huêt verrast met een groot emotioneel bereik in zijn vertolking van de door zijn gehate vader gefascineerde Katadreuffe en Victor Löw, opgesierd met een forse kinnebak, brengt als advocaat De Gankelaar wat warmte en humor in Bordewijks sombere universum.

Voor een debutantenfilm kent *Karakter* een opmerkelijke trefzekerheid. Van Diem heeft door de grote 'production value' van zijn film zijn controle over het verhaal niet verloren. Dat het naar mijn smaak iets te gladjes en gesmeerd is geworden doet niets af aan het feit dat er uit deze Bordewijk-verfilming zowel talent als vakmanschap spreken. We zullen nog horen van Mike van Diem.

*Gerdin Linthorst*

## **Gaston's War**

Twee jaar na *Brylcream Boulevard* (1995) voltooide Robbe de Hert *Gaston's War*, een coproductie van België, Spanje, Denemarken en Nederland. Het is de verfilming van de belevenissen van de jonge Gentse verzetsman Gaston Vandermeerssche, die na Wereldoorlog II naar de Verenigde Staten uitweek en wiens oorlogsverhaal pas in 1988 gepubliceerd werd door ex-journalist Allan Mayer onder de titel *Gaston's War: The True Story of a Hero of the Resistance in World War II*. De scenarioschrijvers R. de Hert, F. Auwera en Luc W.L. Jansen lieten zich bijstaan door de historica Hilde Eynikel, die Vandermeerssches heldenverhaal probeerde wetenschappelijk te hertekenen. Samen met de film verscheen het resultaat van haar onderzoek in boekvorm onder de titel *Over Gaston's War. Het verhaal van een omstreden verzetsheld*.<sup>(1)</sup>

In het begin van het filmverhaal heeft de twintigjarige Gaston (Werner de Smedt, bekend van de Vlaamse soapserie *Wittekerke*) zich binnen het verzet een stevige reputatie verworven bij het oversmokkelen van mensen en informatie vanuit België, dwars door het bezette Frankrijk, over de Pyreneeën naar Spanje. Wanneer de Duitsers hem op het spoor komen, krijgt hij een andere opdracht. Aangezien het Nederlandse verzet helemaal door de bezetter geïnfiltreerd is, wil men vanuit Brussel een nieuw netwerk opzetten. Gaston, die eigenlijk naar Londen wil, is verplicht de leiding van de cel op zich te nemen. De Hert localiseert het hoofdkwartier in de ouderwetse bioscoop Rialto, wat hem in staat stelt via affiches en filmprojecties een nostalgische blik op de 'cinema' van toen te werpen. Een van Gastons Nederlandse medewerkers, Miep Visser (Sylvia Kristel), pleegt verraad, zodat de Duitsers weldra de bioscoop binnenvallen. Slechts Gaston weet te ontsnappen, maar wordt later in Perpignan bij zijn Spaanse medewerkster en vriendin Véronique Sanchez (de Spaanse actrice Mapi Galan) gearresteerd. In tegenstelling tot de anderen wordt Gaston niet gefolterd. Hij overleeft de oorlog. Na de bevrijding beseft hij dat hij samen met vele andere verzetslui een speelbal was van het 'Englandspiel', dat de geallieerde veiligheidsdiensten vanuit Londen voerden. Deze desinformatietactiek bestond erin de Duitsers te doen geloven dat een landing in de Lage Landen werd voorbereid. Daarom liet Londen tientallen agenten boven Nederland droppen. Steevast vielen ze via het geïnfiltreerde verzet in handen van de vijand. Gefolterd

bevestigden ze de plannen voor een landing in Nederland of België. Gastons zoektocht naar de waarheid omtrent

het meedogenloze Englandspiel is echter tevergeefs: de dossiers in Londen gaan letterlijk in vlammen op, en wat rest zal volgens de slottekst van de film slechts in 2042 worden vrijgegeven. Daarmee verwijst de cineast naar het soortgelijke einde van Oliver Stone's *J.F.K.* Trouwens, heel de film is opgebouwd uit clichés van oorlogsfilm van vroeger. Bewust van het feit dat hij een publieksfilm moest draaien, koos de cineast voor een vlot gemonteerd verhaal met een voor de doorsnee bioscoopbezoeker erg herkenbare beeldtaal.

*Gaston's War* is na *De Vijanden* (Hugo Claus, 1967) de tweede oorlogsfilm in de Vlaamse filmgeschiedenis. Hoewel De Hert, weliswaar in mindere mate dan Claus, over een te beperkt budget beschikte, weet hij niettemin dit euvel goed te camoufleren. Voor zowat 90 miljoen BEF (±4,5 miljoen gulden) realiseerde hij toch een grootschalige Europese film, gedraaid op locaties in de Pyreneeën en o.m. de Parijse en Londense metro. De uitgebreide cast bestaat uit een reeks al dan niet bekende acteurs en actrices als - naast de al vermelde namen - Clive Swift, Peter Firth, Stuart Laing en Gert-Jan Dröge. De Hert weet zijn acteurs, zoals steeds trouwens, bijzonder goed te regisseren. De meertaligheid van de prent komt bovendien de authenticiteit ten goede. Dat geldt ook voor het inlassen van de *newsreels*, die het begin en het einde van de oorlog evoceren. Dit procédé doet denken aan de montagetechnieken die heel wat vroegere producties van Fugitive cinema, het unieke film-collectief dat De Hert in 1966 oprichtte, een aparte dimensie gaven. Maar ook inhoudelijk heeft *Gaston's War* met het ideeëngoed van Fugitive Cinema te maken: evenals in de documentaires *S.O.S. Fonske* (1968) en *Dood van*



Werner de Smedt, Oliver Windross en Mapi Galan in 'Gaston's War', een film van Robbe de Hert.

*een sandwichman* (1971) gaat het in deze opdrachtfilm om de kleine man, die als verzetsheld meent de touwtjes in handen te hebben, maar te laat beseft dat hij in wezen slechts een pion was die - zoals vele idealisten van zijn soort - gebruikt en misbruikt werd door degenen die achter de schermen meedogenloos over leven of dood beslisten. Slechts zij hadden een kijk op de complexe intriges, die steunden op trouw en verraad, spionage en contraspionage, heldhaftige overmoed en koele berekening. *Gaston's War* is enerzijds een hommage aan die kleine verzetsman, anderzijds een poging tot demystificatie van de klassieke oorlogsmiches. De Herts actiefilm bevat geen *special effects*, maar heeft meer diepgang dan de meeste films van hetzelfde genre, gerealiseerd door cineasten die over een tien keer groter budget beschikten.

*Wim de Poorter*

## Eindnoten:

- (1) Hilde Eynikel, *Over 'Gastons oorlog'. Het ware verhaal van een omstreden verzetsman*, Davidsfonds / Leuven, 1997, 173 p. In tegenstelling tot het stoere jongensverhaal van de film is deze studie een poging tot reconstructie van Vandermeerssches verhaal binnen de context van het Belgische en Nederlandse verzet aan de hand van nauwgezet bronnenonderzoek. Op deze manier demystificeert de auteur op haar beurt diens heldendaden. Haar boek is geïllustreerd met foto's uit de film.